

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, VI., váci körút 3.

hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . frt 7.—
Félévre " 3.50
Negyedévre " 1.75

Egyes szám ára 14 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Egy szó

Eötvös Károly, orsz. képviselő urhoz.

Küzdeni háborgó elemek, bősüzt vadak, érdeküket féltő emberek ellen: mit jelent mindez a csatával szemben, melyet Ön e napokban vívott!

Gyávának mondani azt, ki szembe szállott egy világ előítéletével; rágalmazónak, ki szétszaggatta a rágalom merész szövevényét; hazugnak, ki a hazugságot tiporta le: mily esztelenség!

Mily jól esett volna Önnek, azt felelni a sérítésre: Ezt csak vér moshatja le!

De hasonlíthatatlanul nagyobb merészség volt, ezt, vagy ehhez hasonlót nem mondani! Ha mondta volna, csak azt tette volna, mit ezren tesznek Magyarországon, a kikben mindössze az a mindennapi bátorság van meg, hogy a mit mások tettek, ők is megteszik.

Lerontani a már nemzeti mániává lett előítéletet: ez az Ön hivatása.

Mögötted feküdhetsz hazafias tényekben gazdag élet, elévülhetetlen érdemeket szerezhettél az emberiség, a felvilágosodottság szolgálatában, s volna mindjárt Deák Ferencz a neved: mit használ mind ez, ha Pisztolyvári Pisztoly István sértését komolyan nem veszed és vele életre halálra megverekedni minden pillanatban kész nem vagy?!

A csupaszálló fiu beáll Kliónak és ünnepélyesen és könyörtelenül kimondja rád az ítéletet: nem vagy „correct“ ember.

Mily zavar a felfogásban; mily határtalan ferdeség!

Hasonló állásu és multu férfiu nem merte még felvenni a harczot az oly veszettül elharapódzott előítélettel szemben. Ön az első, kiből megvolt a hősiesség, hogy odadobja a kesztyűt a társadalmunkban dúló hétfejű sárkány elébe.

Ez a tett egészen Eötvös Károlyra vall; ebben a nyiregyházi nagy védelmezőt ismerem fel.

Példája, a praecedens, melyet teremtett, bátor követőkre fog találni s elébb-utóbb meg fog szünni, mint sok más ragályos betegség, a párbajozás nyavalyája is.

S ennél szebb jutalom Önt nem érheti.

Szívból üdvözlöm Önt, nemes utöröt!

Az Egyenlőség szerkesztője.

Mikor a demokratikus bundákat szel'őztetik.

Vannak kérdések, melyek, mikor nyilvánosan tárgyalják, úgy hatnak az emberre, mint mikor a harangokat verik félre. Nincsen, a ki ilyenkor körül ne szimatolná a háza tájékát, valjon rendben van-e a saját gerendázata és nem-e füstölög valahol titokban. Mikor tűz van a faluban; mikor az asszonyok erényéről beszélnek és mikor a demokratia régi bundáját szel'őztetik. A magyar parlamentben is a mult héten erős tavaszi szellőztetés volt, és mintájára az ország valamennyi közvéleményes, mint megannyi jó háziasszony, oly általános porolgotást vitt véghez, hogy, miként az ilyekkor a modern lakóházakban a legjobb orvosság, a ki a dobhártyáját épen akarta megtartani, kénytelen volt maga is az általános porolgotásban részt venni.

Mikor a demokratiáról beszélnek, lehetetlen körül nem tekintenem a zsidóságban és észre nem vennem, hogy az a mi jó ősi bundánk, mely évezredekken keresztül adott meleget az emberiségnek fagyos, barbár időkben, foszlik a takaróján és molyosodik a bélésében. Mi lesz belőle a jövőben, ha ma már alig mutogathatja magát az emberek között? Pedig mi volt az emberek történetében a zsidó faj és mivé lett volna az emberiség e faj nélkül! Kezdve azon a nagy actión, mikor e faj első vetett fel a rabszolgakérdést Egyiptomban és egy magasabb eszmére való utalással egy félmillió rabszolgának szabadonbocsátására kényszerített egy nagy és hatalmas nemzetet királyával együtt; folytatva államformájának eredeti, népies konstrukciójával, melyben a despotaöklök alatt nyögő népeknek első mutatott élő példát arra, hogy a népek eltiprása nem vele-

született átka az emberiségnek, — keresztül a szegények jogának, az »ember« elévülhetlen méltóságának hirdetőjén és az uralkodó eszmék felforgatóján, a ma kereszténynek nevezett zsidószülöttön, a ki első mérészelte hirdetni azt a rebellis tételt, hogy nem a királyok azok, a kik Istentől származnak, hanem igenis Ő, a Senki, az anyja fia: az ember kat exochen... és végig, végig az emberek történetén: van-e lap, van-e sor, a hol az a kis zsidófaj nem küzdött volna csendben és sötétben emberek jogaiért, népek függetlenségéért és eszmék diadaláért!?

A történet nagy háztartásában a zsidóság-
nak az a szerep jutott osztályrészül, melyet a természet háztartásában Darwin a földigilisztáknak tulajdonít be. A kemény, kavicsos ösföldet, e nagy tudós szerint, ezek a fel sem vett állatok puhították volna meg myriád esztendő szüntelen munkálkodása által. És így képződött volna a föld jelen termékeny áldásos kérge. A zsidófaj türelmes lelke, engesztelékeny kedélye, magasra törő elméje és rugékony szelleme gyúrta puhára Európa brutális emberanyagát és elősegítette annak a talajnak képződését, a mely ma annyi édes szép gyümölcsöt terem és annyi hatalmas eszmét.

És ma? Ugy látszik, Darwin kis gyuróira nincsen többé szükség. Mikor az eső esik, ők is kibujnak a humusból pihenni. A nemzetek szabadok; a zsidóság befutotta sorsszerű pályáját. És most kidugja fejét — élvezni. És az élvezetben eltompul érzéke, a sötét munkához szokott szem nem bírja a napvilágot és a ki paraszt az uton leli, gyűrűzködve és himbálózva, egyet rug rajta és eltiporja.

Bizony az a mi régi jó bundánk nagyot foszladozik és szégyenletessé vált is már, a mióta felvettük a nemzeti atillát és lóháton őrizzük, ama régi adoma módjára, a disznókat. Minket nem szoktak meg lóháton az emberek és akármennyit dörgölődjünk is azokhoz, a kik lóháton születtek: mindörökre külömség lesz azok között, a kik észszel meg szivvel vannak rendelve dolgozni és azok között, a kik az emberiség nagy kérdéseit lábszáraikkal — és folytatásával szokták megoldani. Pedig még rátérhetünk arra a korra, mikor majd szívesen szednők elő megint az apáink ócska bundáját — ha addig lesz még belőle akár csak emléknek való.

Annyi bizonyos, hogy ha van, miben magyar szempontból nem lehet megütközni a modern zsidóság magaviseletén, úgy az a gyűlöletes gen-
tryzmus és arisztokratikus dörgölődés az, me-

lyet ma annyira látunk keresztény oldalról ellenvetésképen szemekre hányva. Gondolkodó, művelt ember lelkének mindig undor az e fajta jellem és csontháznélküli mimicria; de nemzeti szempontból mi sem bizonyítja jobban a zsidó fajnak felbomlását és a zsidó jellem- és szellemnek felszivatását a magyar nemzet uralkodó világnézletei által.

A hol minden paraszt arisztokrata, miért ne lehessen és ne legyen a zsidó is az? És »ha mágnás lehet zsidó, már mért ne lehessen zsidóból mágnás?« interpellálta meg a minap a »Magyar Szalon«-t egy igen felvilágosodott magyar író, a ki pedig ott volt, mikor Árpádék a honfoglalás után a vérszerződést megkötötték

Lesz is; az látni való. Csakhogy arisztokrata elég van, zsidó pedig kevés. Ez pedig nagyobb vesztesége az emberiségnek, mint a mennyi haszon van amabban.

Homo.

Az országos izr. iroda állásfoglalása.

Nagy dolog történt. Megszólalt a fürdőutczai sphinx! Sőt nemcsak hogy megszólalt, de polemizál is, állást is foglal, ígéretet is tesz. Az országos izraelita iroda utolsó körlevele végén, melyet az ország összes izraelita hitközségeihez intézett, állást foglal dr. Ullmann Sándor, orsz. képviselőnek az „Egyenlőség“-ben napvilágot látott „A zsidó felekezeti ügyek rendezése“-t tárgyaló fejtegetéseivel szemben. Nem nevezi meg a felfogás forrását, melylyel szembeszáll, de a lassu hang hirtelen átcsapása az elevenebb, polemikus skálákba; a vagdalózás, célzás, czáfolás és ellenérvelés változatos sorozata, eléggé bizonyítja, hogy a körlevél vége utóbb készült toldalék, melyet Ullmann képviselő ur cikke szült.

Valljuk be, hogy a hallgatag magaviseletű országos iroda eme, nála oly szokatlan felbuzdulása, őszintén megörvendeztet bennünket. Nem helyesli dr. Ullmann ur által kifejtett nézeteket, de megtudjuk legalább, mik az **Ő** nézetei; megtudjuk, hogy a dolgok jelen állását ő sem tartja valami nagyon örvendetesnek, hogy ő is elismeri és érzi, hogy így az ügyek a végtelenségig nem folyhatnak, s hogy előbb-utóbb történnie kell valaminek.

Dr. Ullmann Sándorral csak abban az egyben ért egyet, hogy az autonomiát, receptiót, egységes szervezetet oly dolgoknak tartja, melyek a magyar zsidóságot megilletik és melyeket megszerezni nagyon jó, sőt szükséges volna.

De nem helyesli azt, hogy mi, t. i. a magyar zsidók, járjunk e dolgok után, s nem helyesli azt sem, hogy most akarjuk ezeket elnyerni. A mi minket

megillet, majd megadja azt minékünk szabadelvű parlamentünk, nemes kormányunk. jóságos vallás és közoktatásügyi miniszterünk.

Megadja, csak ne sürgessük, kivált most ne; várjunk még egy kicsit, míg — az anyakönyvi kerületek rendezve lesznek. Ez az iroda álláspontja.

Természetesen lesz szavunk emez enuncziációhoz, de mert az ügyet sokkal fontosabbnak tartjuk; semhogy olvasóink ítéletének praejudikálni akarnánk, tartózkodunk ez alkalommal véleményünk nyilvánításától. Akarjuk, hogy a közönség mennél elfogulatlanabban alkosson magának ítéletet.

Két dologra azonban már most kell reflektálnunk.

A nevezett körlevelen meglátszik a törekvés, hogy úgy tüntesse fel a dolgot, melynél fogva ne gondolhassa senki, hogy az irodán kívül eső tényező adta meg a mozgalomra a lökést. A dolgot, melynek érdekében az iroda most felszólal, már 1883-ban kezdeményezték a kerületi elnökök. Mi ezt szívesen elhiszük és nem kérdezzük még azt sem, hogy 5 éves munkába került-e az iroda jelen felszólalásának előkészítése? — Elhiszük azt is és velünk Ullmann képviselő ur is, hogy az ő javaslata miben sem járult hozzá az iroda e felszólalásához; sőt még tovább megyünk: biztosítjuk a tisztelt irodát, hogy nevezett képviselő ur sem prioritási jogokat nem támaszt, sem patenst venni eszméjére nem szándékszik, de sőt, mihelyt elfogadta a tisztelt iroda álláspontját, egész tehetségével és erejével működni fog annak keresztülvitele érdekében.

A másik pont, mire reflektálni akarunk, a körlevelének melancholikusán kihangzó végsorai, melyekben a visszalépésre való készségét hangoztatja. Bocsánatot kérünk, de e szándék ellen mi protestálnánk legelőször. Most, midőn az egész magyar zsidóságra nézve életkérdést képező actio előkészítéséhez saját állítása szerint hozzá akar látni, most még csak gondolni is a hely otthagadására: véték volna. Véték volna akár az iroda álláspontját, akár Ullmannét teszi magáévá a zsidóság.

A rend, fegyelem és szervezés, mely — annyiban, a mennyiben — a zsidó felekezeti ügyekben évek hosszú során át meg van, legnagyobb részben az iroda érdeme. Az iroda hallgatag, csendben működött, de azért érdemei a magyar zsidóság körül hervadhatlanok. Koronázza meg működését a legszebbel, mit tőle várunk, aztán — no aztán maradjon még csak igazában az ügyek élén.

Az országos izr. iroda körlevelének fennemlített része a „Magyar Zsidó Szemle“ közlése szerint — következőleg hangzik.

„Képviselőházi határozat hiusította meg a zsidóság egysége: szervezkedését, egyedül a képviselőház képes hitfelekezetünknek az egységes szervezetet ismét megadni. Méltánytalan annak követelése, miszerint a zsidóság maga

igyekezzék oda hatni, hogy az önrendelkezési jogának korlátlan szabadságánál fogva tetszése szerint megállapítható autonom szervezete ellen saját kebelében ellenzés ne támadjon: egy 600,000 lélekből álló testületnél mindig fognak egyes ellenzők találkozni, bár minő kérdésben is akarna az döntőleg határozni. Törvénynyel megállapított fegyelem hiányában pedig, mint azt a tapasztalat mutatja, a legjelentéktelenebb zavar is gátolja az összhang létesítését, és következményeiben az együttes működésre hivatott erők teljes szétbomlásztására vezet.

Az országgyűlés 1870. évi márczius hó 18-án azon szabadelvű szellemtől áthatott költségvetési vita hatása alatt állott, mely a teljes és általános vallásszabadság törvénybeiktatását zajosan követelte, a minek tehát természetszerű következménye csak az lehetett, hogy a szabadelvű eszmék által vezérelt képviselőház a kongresszusi határozatok kötelező erejének kimondását megtagadta.

Azóta azonban a közvélemény sokféle változáson ment át. Vádolják a zsidókat, hogy különösen az oktatás terén nem teljesítik kötelességeiket azon mértékben, mint azt a törvényesen bevett vallásfelekezetek teszik. Kötelességeket rónak reánk, mielőtt jogokban részesítettek volna. Midőn tehát mi az általában tapasztalható felekezeti törekvések eme korszakában önkormányzati jogunk törvényes biztosítását várjuk a végből, hogy hitfelekezetünk kötelességeinek minden irányban megfelelhessen, nem hihetjük, hogy autonomiánk becikkelyezése elől immár bár a kormány, bár a törvényhozó testület kitérni akarna.

Önkormányzati jogunknak törvénybe iktatása iránt a kezdeményező lépést megtették az izraelita községkerületi elnökök, midőn emlékiratukban azon kérelmet terjesztették elő: hogy közegeinknek és testületeinknek a törvényes jogok oly módon biztosíttassanak, mint azokat a „törvényesen bevett vallásfelekezetek“ élvezik A vonatkozó törvényjavaslatnak a képviselőház elé való terjesztésére alkalmas időpont megválasztását a magas kormányra kell biznunk, melynek jó indulatáról és akaratáról meg vagyunk győződve. A hitközségek sürgető felszólalása a célra nézve üdvös kihatással aligha lehetne: hisz eléggé tapasztalhattuk már, hogy minden actio, hitfelekezetünk kebelében, reactiót von maga után.

Bizodalommal várjuk, hogy a mint a zsidó anyakönyvi és egyéb még mindig rendkívüli nagy arányokban folyamatban levő zsidó hitközségi ügyek száma csökkenni fog, és így a nagyméltóságú ministeriumnak alkalma lesz meggyőződni róla, hogy a helyi rend, és ennél fogva a hitközségi szervezet megállapítására szükséges alap megteremtve van, hogy — ha elébb nem, úgy legkésőbb — most jelzett időben, mely szintén már nem esik messze — felső helyen ügyeink rendezésében tovább haladva azt a hitfelekezeti autonómiának szükséges biztosításával befejezni fogják.

Bizunk e részben azon befolyásos és előkelő politikai állásokon levő hitkonaink szíves közreműködésébe

is, kik hitfelekezetünk törekvéseit mindenkoron teljes mértékben támogatni készek voltak.

Ha azonban reményeinkben csalódva, arról győződ-nénk meg, hogy fentt nyilvánított várakozásaink telje-sedésbe nem mennek, nem fogjuk elmulasztani a helyze-tet hitközségeinkkel megismertetni s ennek kapcsán a teendők iránt is javaslatainkat előadni, a mint kötelessé-günknek ismerjük addig is a hitfelekezetünk közegeitől nyert megbízást arra felhasználni, hogy a közigazgatás menetét ezentúl szinte hitfelekezetünk békéje és egysége érdekében befolyásoljuk.

A mennyiben a t. Előjáróság véleményünket nem osztaná, arra kérjük, hogy becses nézeteit velünk tudatni sziveskedjék, egyúttal kijelentvén, hogy a mennyiben azon óhaj nyilvánulna, hogy izraelita községkerületek ujjaala-kitása eszközöltessék, kötelességünknek fogjuk tekinteni, hogy a hitközségek ebbeli kívánatának haladék nélkül meg-feleljünk és a nyert megbízást a község kerületi elnököknek visszaadjuk.

Hirokoni üdvözléssel

Budapest, 1888. évi január hó 24-én.

Az izraeliták országos irodájának elnöksége.

Dr. Goldziher Ignác V. felolvasása.

Ez alkalommal a felolvasó a philosophiáról szólt.

A középkor sötéttségének közepette a zsidó val-lásos gondolkodás új fejlődésnek indult az aristote-lesi philosophia behatása alatt. Ezen philosophia, mely elhagyva a görög irodalom szűkebb határait, az em-beriség közkincsévé vált, mély nyomokat hagyott a zsidóság fejlődési menetében is, az által, hogy a X. szá-zadtól egészen a XIV. századig a zsidó vallás leghivatot-tabb tanítóiban azon szükségletet ébresztette, hogy val-lásukat a szabad gondolkodás nyílt és egységes leve-gőjével érintkezésbe hozzák és erősítsék. Míg az ó-kori Philó kísérlete, hogy a szentírást összhangzatba hozza a plátói bölcsélet későbbi hajtásával, az alexan-driai iskolával, nem lehetett maradandó hatással a zsidó vallásos gondolkodás fejlesztésére, már azon oknál fogva sem, mert az ő allegorizáló módszere, a szent-írásbeli történeteket, törvényeket és szavakat egy-szerű és természetes értelmükből olyannyira kivetkőz-tette, hogy még a főpap hivatalos öltözetében és annak minden apró részletében mély bölcsészeti eszmék kifejezését, allegorikus megtestesítését akarta találni. — Aristoteles philosophiája volt az, mely, va-lamint az összes művelt világ gondolkodására, ugy a zsidó vallásos gondolkodásra és különösen a közép-kor utolsó századaiban termékeny és tisztító hatást gyakorolt.

Aristotelessel a zsidók az arabok révén ismer-kedtek meg. A római birodalomból Justinian és

utódja által kiűzött philosophusok és nesztorianusok a Kalifa birodalmában, Ázsiában biztos menedéket és pártolást találtak, melyet azzal háláltak meg, hogy a görög philosophia alapmunkáit az arabok számára közvetítették. Az aristotelismus, mondja a fölolvasó, mint termékenyítő eső hullott az iszlam dogmatiká-jára és a VIII. században már a mohamedán theológiá-nak alapkérdései abból állottak: hogy az iszlam dog-matikája mikép vegyülhet a philosophia eszméivel? mennyi befolyása legyen a bölcséleti gondolkodásnak a mohamedán dogma ifju tételeire? Ez élénk szellemi mozgalom, melynek ez időben, különösen Mesopotá-mia volt a színhelye, nagy hatást gyakorolt a Ka-lifák birodalmában élő zsidókra is.

E téren is valósult az a felekezetünk történeté-ben oly gyakran bizonyuló fontos tény, melyet — mondja a fölolvasó, — más alkalommal bővebben ki-emeltem, hogy t. i. „valahányszor a zsidóság, vala-mely idegen kultúrával bensőleg érintkezett, min-lig gyarapítá az abban rejlő eszmékkel a saját eszméi-nek körét, és ezt állandóan oly ritka készséggel és oly meglepő fogékonysággal tette, hogy méltán lát-juk abban a zsidóság fejlődése egyik legjellemzőbb mozzanatát. A zsidóság szellemének sajátos termékei teljesen idegen eszmekörök által áthatva sem tagad-ták meg az őket jellemző alapgondolatokat, sőt ezek az idegen elemek által csak termékenyítve, soha előlük el nem bukva, életképességüket folyton beiga-zolták.“ A prófétáik által örök időkre hirdetett, örökké élő eszmék, melyek hü megőrzése által a zsidóság ré-szes akar lenni az emberiség erkölcsi munkájában, nem idegenkednek semmitől, mit az idők fejlődő ha-ladása üdvöset terem; csak új életerőt nyerhet-nek tőle.

Ezt látjuk megvalósítva a gaonok korszakában is. Azok, kik a X. században a szabad gondolkodás zászlaját lobogtatták, kik belátták, hogy egy nagy tényezője támadt az emberi ismereteknek, mely ma-gával ragadja az igaz gondolkodók elméjét; kik a korbéli philosophiának eredményeit a vallás számára földolgozták, abban érvényesítették; azon gaonok voltak a zsidóság akkori vallásos vezetői, kikhez az egész zsidóság vallásos tanításért fordult; ugyan-azon gaonok, kik az öröklött tan hivatott tekintélyei és magyarázói voltak, kik élén állottak az iskoláknak, melyekben a talmud napvilágot látott és a talmudis-mus és rabbinismus hivatott őrei voltak. Száádjá Gáon, kit még az utókor is mint a tóra fölélesztőjét ün-nepel, az ő nagy munkájában „Ha-emunoth ve-ha-deoth“ „széchel“-t, az értelmet akarja tényezőjévé tenni a vallásos gondolkodásnak, azt egyetértésbe hozni a vallásos hagyományyal. A vallásos igaz-ságnak a zsidóságban három kriteriuma van: az írás, a hagyomány és az ész; ezt hirdeti Száádjá és tőle

hirdetve, ez mintegy kétségbe nem vonható, ugyszólván orthodox tanná vált.

A Száádja által elvetett csira a XII. században bő aratással jutalmazott Spanyolországban. A két század alatt az aristotelismusból kiinduló spekulatio megizmosodott, problémái bővültek és a zsidó theologia minden újabb philosophiai haladást termékenyenye tesz saját maga hasznára. Zsidóké az érdem, hogy akkor a görög philosophia utat talált az európai birodalmakba, ők fordították le az arab munkákat héber nyelvre és ezen fordításokból készültek a latin áttételek, melyek az európai világgal megismertették Aristotelest és komentárjait.

E mozgalmas korszak férfiai harmonikus jelleműek voltak; lelkületükben nem volt hely az ismeret és a hit szétválasztására, mi rendszeresen a vallásos sülyedés korszakait kíséri, és e korszak leghatalmasabb képviselője: Maimonides Mózes volt.

Ő benne a philosophiai elem lesz az uralkodó, ez teszi számára érthetővé a vallás hagyományos fogalmait, az ezzel való megegyezés szabja meg a dogmatikai dolgok érvényét. Egyik főérdeme és fő-célja volt: a vallásos fogalmaknak az érzékiesség alantós köreiből való kiemelése, az isteneszme megtisztítása minden érzéki attributumtól, felszabadítása az érzékités minden salakjaitól, attól, a mit antropomorphismusnak szoktak nevezni; és ez érdeme maradandó, bár rendszere helyett az emberi gondolkodás más világnézeteket emelt polczra. Maimonides egész lelkével átérezte azt a tényt, hogy az istenségről való durva és a pogányságban gyökerező érzékitő nézetek szülő okát képezik minden romlásnak, a vallásos élet és gondolkodás terén, a babonának és minden akadálnak, mely az igazi monotheismus teljes uralmát és főleg erkölcsi hatásst hátráltatja. Szerinte az ilyen durva fölfogás nemcsak philosophiai hiba, melytől a gondolkodó embert elmélkedése fölszabadítja, hanem vétek és kihágás, melyet a zsidóságnak, mint a tiszta monotheismus hivatott megjelenítőjének, köréből teljesen ki kell küszöbölni. Bölcsészeti munkája, „Tévelygők utmutatója“ egyik helyén nyiltan kimondja, hogy bár egyes kifejtett dolgok a köznépre nézve magasztos és relytélyes, általa észszel föl nem érhető: az antropomorphismus visszautasítása nem tartozik ezen dolgok közé.

Ezt minden egyes zsidónak meg kell tenni, erre kell a gyermekeket már a tanítás első fokán is oktatni, e tant állítja ő a tizenhárom dogmájának élire, melyek mai napig is, 700 év után imakönyveinkben helyt foglalnak. Maimonides munkái nagy hátást keltettek az egész zsidóságnak, néhány évtized alatt elterjedtek, lefordítottak és közkinccsé váltak.

De voltak ez iránynak ellenségei is. Nem közönséges irodalmi és társadalmi harcz ébredt Mai-

monides iratai által a zsidóságnak. A philosophiai tanulmányok és eredmények joga a vallásos gondolkodásban; ez volt két század tanult zsidóságnak ugyszólván sibbolethe és nagy eleven irodalom támadt e kérdés körül, mely a közéletre is kihatott. De a harcz alatt Maimonides eszméi mindinkább megerősödtek a közérzületben.

Az aristotelismus — mondja a fölolvadó — elmúlt kornak a tudománya. Uralma rég letűnt. Más tudományos módszerek igazítják a jelen kor elméjét. De azért szellemi közösségünk a középkor jeleseihez még sem csupán irodalomtörténeti, vagy philologiai. Száádja, Maimonides és Léviben Gerson a középkor tudományát félelem és rettegés nélkül, de annál nagyobb eredménynyel ősi vallásunk és becses hagyományaira nézve oltották bele a zsidóság élő fájába, melyre mint lelkiismeretes kertészek reá eresztették a kor tudományának éltető napsugarát. Ezen ténnyel vallásos meggyőződésünket kell gazdagítanunk.

Talmud- és Midrásból.

Egy ember vár rád, rabbi.

Kérdezd meg, ki ő?

Kérdeztem, de ő csak annyit mondott, hogy rabbi Eliezer-ben Azarja ivadáka.

Akkor meg kell égetni.

Hogy érted ezt rabbi?

Tudod, hogy a törvények máglyára itélik azt, ki szellemek idézésével foglalkozik. *)

*

A hol a kard csörtet, bezáródik a könyv.

*

A hit és szemérem ikertestvérek; a hol nélkülözöd a szemérmert, ott hamis a hit is.

*

Tudományt keressz vénségedre: homokra rajzolsz irást; tudományt keressz fiatal korodban: kőbe vágsz betűket.

*

Hogyan; te lakomáztál és én mondjam el a lakomautáni imát?

*

Egészen más, mit tanítótól tanulsz és más, mit magadtól tanulsz.

*

Egészen más, ki saját maga előtt is szégyenli magát és más, ki csak mások előtt tud szégyenlenni.

*

*) Nem tehetjük, hogy a morálra, mely a rabbi e mondásában rejlik, különösen ne hívjuk fel a tisztelt olvasók figyelmét. Az a határtalan guny, melylyel a rabbi azon emberről nyilatkozik, ki nem tud mást mondani magáról, mint hogy ki volt az őse: oly erős demokratikus szellemre vall, arra a szellemre, mely az emberben tisztán és csakis a saját egyéni értéket akarja becsülni, hogy bizony, bizony még dicső korunk is sokat tanulhatna a másfél évezred előtt élt zsidó rabbi szavaiból. Ugyan hányan vannak közöttünk, kiknek egyéb érdemük nincsen, mint hogy: ő s e i k t ő l s z á r m a z n a k! hányan, kik, mert saját magukról mitsem mondhatnak, úton-útfélen „szemeiket idéznek“ azaz őseikre hivatkoznak!

Hogy hívják, rabbi, a szert, melytől emlékezeted annyira megerősödött? — Azt a szert, fiam, ismétlésnek hívják.

*

Egy lépcsővel alább szállj, ha feleséget keressz, egy lépcsővel feljebb szállj, ha barátot választasz.

*

Észtelen, ki semmiért sem haragszik meg, de észtelen az is, ki mindenért megharagszik.

Talmudista

Hitközségi élet.

— A szegedi izr. hitközség jelentése az 1887. évről nagy gondal összeállított adatokban érdekesen számol be a derék hitközség múlt évi működéséről. Ezen adatokból kiemeljük a következőket: A hitközségben, mely 1883-ban saját tagjai körében gyűjtött tetemes költségen új leányiskolát épített, most egy új zsinagóga építését célzó mozgalom indult meg, melynek költségeit már is kezdi összerakni. Így 1886-ban 11 hitközségi 2200 frtot ajánlott fel, 1887-ben pedig a szent egylet lakomája alkalmával 2650 frt adományt tettek e célra. E zsinagóga alap, melynek kezelésére az előjáróság G u t t m a n n Áront mint elnököt, Cziklai Jánost és Polgár Sándor dr-t pedig mint tagokat kérte fel, igen szerény a cél nagyságához képest; de a szegedi zsidóság — mint a jelentésből kitűnik — sokkal több, sokkal nagyobb áldozatkészséget tanúsított annyi más téren, hogysen új zsinagógájának felépítését nagy idő kérdésének lehetne tartani. A hitközség tagjainak csak a felekezeti közcélokra és jótékonyosságra adott adományainak összegére, mely 19.768 frt 79 krt tesz ki, hivatkozunk! — A hitközség az istentisztelet színvonalát a lefolyt évben emelte, melyeknek kiváló részeit Löw Immanuel főrabbi 35 szombati és ünnepi, továbbá 8 alkalmi beszéde, köztük a nemzeti emlékűnnepek alkalmából márczius 15-én mondott is, képezte. A hitközségnek évi kiadása 25,727 frt 80 kr volt, bevétele 25,795 frt 25 kr. vagyona pedig 148,892 frt 72 kr. A hitközség és szentegylet a lefolyt évben az alapítványi összegek betudásával 4037 frt 32 krt fordított közjótékonyosságra, mely összegből 1007 frt 07 krt a szegény iskolás gyermekeknek ruha és tankönyvben nyújtott segély vett igénybe. Ezen összegon kívül a hitközség kebelében fennálló egyletek közül a szentegylet menházának fentartására 9 hó alatt 789 frt 42 krt, az izr. jótékony nőegylet 2134 frt 99 krt, az izr. jótékony nőegylet árva alapja 671 frt 66 krt, a betegsegélyző és temetkezési egylet 990 frt 72 krt, a komasági egylet 223 frt 15 krt és a leány egylet pedig az adományozott élelmi szereken túl 288 frt 20 krt adott ki jótékony célra; úgy hogy a hitközség kebelében fennálló egyletek jótékonyossága 9136 frt 46 krt vett igénybe. Érdekes a hitközség iskolaügye, mely

a vidéki hitközségek által követendő példákat mutat fel. Ilyenek például: egy Szeged anyakönyv-kerületi illetőségű rabbiszemináriumi hallgató számára alapított 300 frtos és a néhai Kiss Dávid által Szeged városánál zsidó egyetemi ifjak részére alapított 250 frtos ösztöndíjak, a hitközség által fentartott népiskola könyvtára és az iskolai jutalomdíjak. — A szegedi zsidók népiskolájukon kívül, melyről szóló adatokat a jelentés azért nem közöl, mivel azok az iskola értesítőjében vannak felsorolva, felsőbb leányiskolát is tartottak fenn, melyet azonban, bár a hitközségi tagok esetleges deficitje fedezésére 2550 frtot ajánlottak fel alapul, a közgyűlés többségének határozatához képest a múlt évben be kellett szüntetni. Hitoktatásban az elmúlt 1886—87. tanévben a hitközség iskoláin kívül 514 tanuló részesült. — 1887-ben 42 házasságot kötöttek, született 96 fiu és 64 leány, összesen 160; elhalt 51 férfi és 43 nő, összesen 95. A hitközség története a lefolyt évben a következő eseményekkel szaporodott: 1. A betegsegélyző és temetkezési egylet századnegyedes jubileuma febr. 2-án s ez alkalommal diszes zászlójának felszentelése. 2. A szent-egylet 100 éves emlékűnnepe deczember 26-án. 3. A szent-egylet menházának megnyitása márczius 3-án. 4. A leányegylet népkonyhájának létesítése. 5. A tisztvizelei nyugdíjalap megteremtésére irányult mozgalom. — A hitközség nevezetesebb halottjai: A u s l ä n d e r János, (megh. jun. 3.) ki a községi életben közel hatvan évig szolgált mint a község elnöke, előjárója s a szent egylet elnöke s aki a mostani zsinagóga fölépítése körül nagy érdemeket szerzett magának; továbbá L e i t n e r Adolf, (megh. nov. 12) ki 23 évig volt a hitközség képviselőtestületi tagja és 1875-től 1887-ig templomatyja; ezeken kívül K i r s c h n e r Ignátz, P o l l á k S. Sándor és E p p i n g e r Mór.

— A veszprémi izr. hitközség 1885—87-ik évekről szóló jelentése, melyet S t e i n e r Kálmán dr. hitk. elnök terjesztett a m. hó 10-én megtartott hitk. közgyűlés elé, a hitközségi életet és számos adatait ügyesen csoportosítva mutatja be. A jelentésből adjuk a következőket: Az istentisztelet ünnepélyességének emelése végett még 1885. év július 13-án megtartott képviselőtestületi gyűlésen határozatba ment egy orgona felállítása, melynek költségére 200 darab 10 frtos kötgégy kibocsátását szavazták meg. Az orgonát, melyhez 632 forint magánadománnyal járultak, 1886. év február hévában avatta fel H o c h m u t h Ábrahám főrabbi, ki a lefolyt 3 év alatt a 60 rendes szónoklaton kívül 5 jeles alkalmi beszédet is tartott. A tanügyben, az e téren kifejtett tevékenység és az iskolaszék ügybuzgó igazgatója H o c h m u t h Ábrahám fáradozásai dacára sem tudtak, — mint a jelentés megjegyzi — „olyan mérvű fejlődést konstatálni, mely az anyagi áldozatokkal és erkölcsi törekvésekkel csak

arányban is állana", de ez a fejlődési hiány nem a tanerőkön mult és nem is tansikerben észlelhető, hanem oly körülményekben, melyek az iskola fejlesztésére hivatott közegek hatáskörén kívül esnek. A sok változás akasztotta meg az iskolát fejlődési menetében. Mindamellet konstatálható az az örvendetes tény, hogy az elemi iskolát, melynek a lefolyt időközben V-ik osztályát beszüntették, a tantfelügyelő rendelete következtében az V. és VI-ik osztályokkal ki kellett egészíteni. Az 1885—1887. évben összesen 330 fiu és 379 leány, tehát összesen 703 gyermek nyert oktatást a hitk. iskolájában. A jótékonytságot a hitközség viszonyainak megfelelően gyakorolta. A három év lefolyása alatt 57 esketés volt, született 79 fiu és 74 leány, köztük 8 törvénytelen; elhalt 57 férfi és 50 nő. A hitközség nevezetesebb halottai: **Abelesz Miksa** alelnöke, éz **Fischer Béla** dr. képviselőtestületi tag. A 3 évi bevétel 38266 frt 60 kr volt, a kiadás pedig 38193 frt 52 kr.

H I R E K.

— **Szántó Mihály** igazságügyminiszteri titkár hitsorsosunk, osztálytanácsossá lett kinevezve. E tény csakugyan azt bizonyítja, hogy **Fabinyi** nem felekezett, de az igazság szolgálatában áll.

— **Rabbibeiktatás.** Szilágysomlyóról írják nekünk, hogy ott **Rosenbaum M.** rabbi, m. hó 30-án foglalta el állomását, mely alkalommal fényes fogadtásban részesült.

— **Kiss Józsefnek** előző számunkban közzétett felhívása alkalmából lapunk egy barátja közli velünk, hogy az eddig egész Magyarországon gyakorlatban volt zsinagógai magyar énekek költője, **Tatay Adolf** dr., a fővárosi II. ker. orvosa, orsz. közegészségügyi tanácsos, a pesti izr. hitközségtől 1861-ben honorariumként egy ízben 15 frtot, máskor pedig 50 frtot kapott. Érdekes még az az adat is, hogy a benyújtott magyar imák közül azért fogadták el a **Tatay** dr-éit, mivel ezeket **Jókai** ajánlotta, ki a kéziratban, miről ez adatok közlője is meggyőződött, csak egyetlen egy szót javított.

— **A zsidó tanítók árvaháza** számára, melyről lapunkban többször volt szó s a melynek létesítésére irányuló mozgalmat a veszprémmegyei izr. tanítóegyesület indította meg, a kaposvári izr. hitközségben 1600 frtot gyűjtöttek. Ohajtandó volna, hogy a többi nagyobb hitközség se maradjon e tekintetben Kaposvár mögött.

— **A pesti izr. nőegyletnek** a legutóbb **Bischitzné Johanna** elnöklete alatt tartott választmányi ülésen az egylet 1887. évi november-december havi működéséről tettek jelentést. E szerint segélyezések ezimen kiadtak 1525 frtot, rendes havi segélyekben 989 frtot, negyedévi házbérsegélyként 978 frtot, gyermekágyasoknak 84 frtot, összesen 3571 frt készpénzt. A leányárvaház költségei 2280 frt 65 krt., az új árvamenhelyben elhelyezett 31 árvaleány 894 frt 94 krt. és az egylet intézetén kívül neveltetett árvák 260 frtot, összesen tehát 3355 frt 59 krt vettek igénybe. Az egylet népkonyhájában ezen két hó alatt 22,434 adag ételt szolgáltatottak ki. A népkonyha

akiadása 2118 frt 6 kr. volt. A bejelentett adományok közül a következőket emeljük ki: 1) az árvaház számára **Csányi Ágost** és neje, továbbá **Gomperz Miksa** 1000—1000 frtos alapítvány-részleteit; **Mautner N.** asszony 3000 frtos alapítványát és **Ropoch Ignác** nének az árvaháznak és népkonyhának egyenként adományozott 200 frtját; végre **Kolner Zsigmond** és **Taub Lajos** (Páris) 50 - 50 frtos adományait. A segélyezési osztálynak **Weisz Adolf**, **Heidelberg Lipót W.**, **Schwarz Abrahámné**, **Deutsch Lajosné** 100—100 frtot, továbbá **Wolfner Gyula** 50 frtot, **Schlesinger József** és neje 25—25 frtot, **Herzl Mária** 10 frtot és egy nála tartott táncmulatságból felülfizetésekben befolyt 185 frtot adományoztak. A közgyűlés az egylet tiszteletbeli tagjának, **Neuwald Árminnak** elhunytá fölött jegyzőkönyvileg adott részvételének kifejezést.

— **Iskolaszék-választás.** Levelezőnk írja: „A debreczeni izraelita hitközség képviselő testületének f. é. január 18-án tartott ülésén **Scheer Benő** dr. elnöklete alatt az iskolaszék-választás ritka érdeklődéssel ment végbe. Megválasztott dr. **Balkányi Miklós** dr. ügyvéd, elnökké, **Scheer Benő** dr. **Katz Jakab**, **Falk Lajos**, **Steinfeld Ignác**, **Popper Alajos** dr. **Jakobovich Gyula**, **Bernfeld Jónász** főrabbi, **Bechert Manó**, **Sorger József**, **Klein Márton**, **Lusztig Mihály**, és **Frankel Ferencz**; — hivatalból tagjai az iskolaszéknek: **Bárany József** dr. hitszónok, **Szántó Sámuel** dr. iskolai tiszteletbeli igazgató és egy tanító. Megjegyzendő, hogy **Scheer Benő** dr. hitk. elnök, **Katz Jakab** alelnök és **Popper Alajos** dr. orvos, előljárósági tag, az iskolaszék létesítésén lankadatlan buzgalommal fáradoztak, és hogy fáradozásukat a legsebb siker koronázta.

— **A bihar derecskei izr. hitközség** f. hó 12-én választotta meg iskolaszékét, melynek elnökén **Roth Ferenczen**, h. elnökén **Kohn Józsefen**, jegyzőjén **Schirf Farkason** és gondnokán **Gold Zsigmondon** kívül **Schwarcz Mór**, **Weisz Salamon**, **Bokor Márkus**, **Kohn Ferencz** és **Schönfeld Sámuel** a tagjai. A választás után **Lówy Sámuel** ig. tanító szép üdvözlő levelet nyújtott át a megválasztottnak.

— **Uj francia szenator.** Mint Párisból írják, **Lisbonne** hitsorsosunkat a francia senatusba beválasztották. Vele együtt most már 3 zsidó ül a francia senatusban.

— **A szaloniki rabbi,** **Hannanja Covo** **Jakabot** m. hó 10-én igtatták be hivatalába. A portáról ez alkalommal a császári oklevelet nem a balihoz (főkormányzó) küldötték, hanem a hitközségi előljárósághoz, ily módon is akarván jelezni, hogy a salonicki chacham-basit ugyanazon rangnak tekintik, mint a metropolitákat, vagy a biboros érsekeket, s hogy a miniszteriummal közvetlenül érintkezhetik. A polgármesterrel közölték az okirat megérkezését s annak ünnepélyes felolvasására általa tüzettk ki a napot. A kitűzött nap délelőttjén a chacham-basi a hitközségi előljárók, gabék és beszdinékkal, mindnyájan ünnepi öltözetben, vonultak a kormányzói palotába, hol a polgármester két hivatalnoka fogadta őket és vezette a kihallgatási terembe, melyben **Chalib pasa** főkormányzó, **Roseb pasa** katonai kormányzó, a város számos notabilitása és a diszbe öltözött hivatalnoki kar volt egybegyűlve. Belépésekor a chacham basit a polgármester és a katonai kormányzó fogadták, *

miután a polgármester a császári okmányt homlokával és ajkával érintte, felolvasta. Utánna a chacham-basi török nyelven loyális szavakkal köszönte meg a császár kegyét, melyet élénk tetszéssel fogadtak. A tét-szésnyilatkozatok után a chacham basi török imát mondott a szultán életéért és Törökországért. Erre a polgármester és több főhivatalnok üdvözölvén az új lelkipásztort, a menet a közönség sűrű sorfala között lakására kísérte. A „Selanik“ cz. lap ez alkalommal elmondja, hogy a chacham-basi ő méltósága igazságszeretete miatt általános tiszteletnek és közbecsülésnek örvend és hogy a keresztények, kik zsidókkal perlekedtek, már daján korában is szivesebben fordultak a mostani chacham basihoz, mint a török hatóságokhoz, mert nála gyors és teljes igazságot nyertek. Törökországban egyébiránt ez nem újság, mert Konstantinápolyban, Adrianápolyban Smirnában stb. helyütt is a keresztények szivesebben fordulnak a zsidó rabbihoz, mint a török hatóságokhoz. — Január 14-én, melynek délelőttjén az új főrabbi a castiliai zsinagógában spanyol dialektusban beszédet mondott (szombaton) a rabbinál ünnepi lakoma volt.

— **Antiszemita illoyalitás** Az „Arminia“ német nemzeti párti burschenschaft Grätzban közgyűlést tartott, melyen Vilmost a porosz trónörökös fiát és Schönerert ünnepelték. A gyűlés megkezdése előtt Ferencz József és Erzsébet mellszobrát a diszteremből eltávolították. A burshenschaftokat ezért feloszlatták, s mert nem tudták kisűtni, hogy a mellszobrok eltávolítása kinek az indítványára történt, az akadémiai tanács a nevezett egyesület tagjai közül 6-ot 3 szemeszterre kizárt az akadémiáról.

— **Harcz Peszach Tikvohban.** A Jeruzsalemében megjelenő „Chavaczelesz“ cz. lap írja, hogy a peszach tikvóhi zsidó kolónia lakosai és az arabs pásztorok közt véres küzdelemre került a dolog, melyben a kolóniák egyik felügyelője, (egy marokkói mohamedán) életét veszíté és a zsidó gyarmatosok közül többen súlyosan megsebesültek. Peszach Tikvóhban az ilyen esetek egyébiránt nem mennek ritkaság számba. T. olvasóink talán emlékeznek is „A zsidó gyarmatosok“ cz. cikksorozatunkra, melyben egy ilyen harc részletesebben volt megírva.

— **A pesti izr. új kórház** építéséhez nem sokára hozzáfognak. Az egyes munkálatokra a pályázatot a hitközség már ki is írta, melyet hirdetéseink közt megtalál a szives olvasó.

— **A nagybereznai bikur cholim egyesület** alapszabályait a miniszterium jóváhagyta.

— **Bessarabiából kivándorló zsidók.** A közigazgatási és nemzetgazdasági kényszer következtében Bessarabiából számos zsidó család szándékszik a tavasszal Palesztinába költözni. Mivel a kiköltözők szűkebb anyagi viszonyok közt élnek, a palesztinai kolóniák nagylelkű protektorához fordultak e szándékuk kivitelében való segélyezés végett. A párisi Rothschild ezen megkeresés folytán 30,000 frankot adott a kivándorlóknak, kik Palesztina északi részében már ki is szemeltek egy darab termékeny földet, hova le fognak telepedni.

— **Badenben zsidó árvaházat** alapítanak, melyet az egész nagyhercegségben melegen támogatnak. Így a Bischoffsheimban nemrég elhunyt Rothschild szül. Strausz Johanna e célra 10,000 márkát hagyó-

mányozott, és férje is ugyanekkorá összeeggel járul a jótékony célhoz.

— **A jarotsini polgármestert,** ki ezen állását vagy 20 év óta tölti be, Goldenringet, ki egyszersmind a nevezett város izr. hitközségének elnöke, a német császár a koronarend IV. osztályu érdemjével tüntette ki.

— **R. m. Linzben,** melynek városi tanácsában 9 katolikus, 2 protestans és 1 zsidó tag ül, ezen zsidó tagját, Cohnt, választották meg Kreistags képviselővé.

— **A Chicagói reform. hitközség** Hirsch E. G. dr. rabbiját újra megválasztotta és 12,000 dollárral (30.000 frtot!) javadalmazza; — így írja legalább egy amerikai lap.

— **Orosz zsidók kitüntetése.** Új év alkalmából a czár következő hitsorsosainkat tüntette ki érdemjellekkel: Poliakoff Sámuel titkos tanácsost és Günsburg Horace bárót a Szaniszló rend I. osztályu, Gurland Chajim orvost a Szaniszlórend II. osztályu, Poliakoff J. valóságos államtanácsost és Hurowitzsch tiszteletbeli polgárt a Wladimirrend III. osztályu és Issawitsch S. a Wjedomoste Odess. szerkesztőjét és kiadóját a Szaniszló-rend III. osztályu érdemjellel.

— **Sófia városi tanácsa** az „All. Izr.“ által fenntartott sofiai zsidó fiúiskolának 5000 frknyi segélyt szavazott meg.

— **A schwersenzi rabbi.** Ball Mózes, ki nagy talmudtudós hírében állt, 91 éves korában meghalt. Az elhunyt rabbi öreg kora daczára is egészséges ember volt, úgy, hogy még 85 éves korában tanított.

— **Komáromból** megkerestek bennünket annak kijelentésére, hogy a f. hó 6-iki vezércikkünkben csak illusztrálásul felhozott Breuer komáromi kántornak fiát, mivel ez a szombati írás tilalmát nem akarta megszegni, egy szaktanárja csak pillanatnyi felhevülésében s azon egy órára utasította ki, melyben kérdőre vonta. A fiu a nyitrai gymnasiumba tovább jár, s most atyja, hogy fiát a szombati írás kötelezettségé alól mégis felmentsék, a közoktatásügyi miniszterhez maga szándékszik folyamodni (szóban forgó esetben fia tette ezt.) Ez esetben tanácsunk, hogy az orsz. izr. irodához (fürdő-utca 10.) forduljon, mely biztosan kieszközli számára jogos kérelmét!

— **A budai izr. nőegylet** a VI-VII. ker. kör helyiségeiben saját pénztára javára zártkörű táncvigalmat rendez, mely tekintve a rendezőség buzgalmat és a jótékony célt, igen látogatottnak ígérkezik.

— **Egy Rethschild vesztesége.** Londonból írják, hogy a Londoni Rotschild N. M. czég bankház főnökét olyan veszteség érte, melyet egy milliomos is fájlalhat. Pompás képgyűjteményéből ugyanis mintegy 30,000 font sterling értékű elégett.

Hymnus.

— *Ismeretlen szerzőtől.* —

Az ég magaslatán

Ott van a trónusod,

A föld hitvány porán

Magasztos zsámolyod.

Az fennen hirdeti
Malasztjaid fokát,
Ez itt elénk teszi
Dicsőséged okát:
Urunk, a sergeknek Ura,
Dicső király! Halleluja!

Végnélküli az ég,
Szellő más szellőt üz;
Lánggal lobogva ég
A lég s az izzó tűz.
A láng lobog,
Szellő mozog;
Szárnyas kerub
Csak egyre fut..
És célja mi? . . .
Ah üdv neki!
Az Ur törvényt védeni,
Ah üdv neki!
Urunk, a sergeknek Ura,
Dicső király! Halleluja! . . .

A földnek oszlopa,
A nagy és végtelen,
S erős talapzata
Van szárazon s vizen.
Csak megtekintenéd
Királyi szép diszét!
Ég sátorát,
A föld porát . . .
Minden enyész,
Pusztul és vész,
Mulandó rög
Csak ő örök! . . .
Urunk, a sergeknek Ura,
Dicső király! Halleluja!

Az ég sátrában fenn,
Dicső Urunknak ott
Egy égi kar lebben
S végez szolgálatot.
Sűrög forog,
Izeg - mozog,
Lángol, lobog,
És játszva, zengve légen át,
Egyik a másikhoz kiált:

Fel, dalra fel!
Zengj szép dalt el!
Urunk örök, Urunk dicső,
És sergeknek királya ő! . . .

Héber eredetéből fordította:
Makai Emil.

Előfizetési felhívás!

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük február kezdetével lejárt, teljes tisztelettel kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Előfizetési feltételek:

egész évre 7 frt — kr.
fél évre 3 frt 50 kr.
negyed évre 1 frt 75 kr.

Papok, tanítók és községi hivatalnokoknak:

egész évre 6 frt — kr.
fél évre 3 frt — kr.
negyed évre 1 frt 50 kr.

*Az „Egyenlőség”
szerkesztősége és kiadóhivatala
Budapest, Váci-körút 3. sz.*

KADIS.

— Kompert Lipót beszélye. —

(9. folyt.)

Az esküvő előtt Jákónak — Lőw Jakab határozott akarata folytán — meg kellett ígérnie, hogy visszatér Magyarországra. A gazdag hozomány módott nyújtott arra, hogy ezt meg is tehesse, s Magyarországon üzletet nyisson.

Nem a községben, hanem egy vele határos falucsukában tartották meg a menyekzöt. Lőw Jakab néhány jámbor öreg asszonyon kívül csak tíz földhöz ragadt szegényt hívott meg tanuul; a rokonság a lakodalmon nem is volt képviselve. Minden fény és pompa ki volt zárva; és zenészeknek hire hamva sem volt.

Blümele a bánkodó szépség borzasztó képe volt. Midőn közvetlenül az esketés előtt a pártát tették fejére, — mert a zsidóknál szokásos, hogy a rabbi annak jeléül, hogy az asszony haját főkötő alá kell szoritania, aranyos csipke pártát tesz fejére — Blümelenek a — régi szokáshoz hiven — szüleitől

bocsánatot kellett volna kérnie. Ebből olyan jelenet fejlődött ki, melyet a jelenvoltak emlékéből semmi sem volt képes kitörülni. Mint ki esztét veszti, sikoltva, zokogva esett atyjának, és érthetetlen szavakat hebegett.

De Löw Jakab érzéketlen volt; arcán egyetlen izom sem rándult meg; míg Eszter elhalt arczczal ült mellette és csendesen zokogását magába fojtotta.

— Mit akarsz most még tőlem? — szólt Löw látszólagos nyugalommal. — Nem megtettem-e érted mindent, mit egy atya megtehet . . . még többet is kívánsz? Most már nem vagy az én gyermekem; én sem a te atyád. A vásárnak vége, leszámoltunk. Azt hiszed, nekem oly nehezemre fog esni, rólad megfellelkezni, mint neked szüleidről, és mindenekelőtt . . . magadról? Átkomat adhatnám veled utadra, de nem teszem. Ha rossz sorod lesz, ne mondhasd: szerencsétlen vagyok, atyám átka fogant meg rajtam. Meg sem áldhatlak . . . azokat nem szokás megáldani, kik atyjuk fejére szégyent hoztak.

Ezen utolsó szavakat már olyan halkán ejtette ki, hogy csak Blümele halhatta meg. A szeretnek, mely háza borzasztó titkát még akkor sem akarta elárulni, mikor már szinte nyilvánvaló volt, utolsó fellobbanása volt ez. Blümele éles sikolylyal rohant el mellőle és szorosán, mintegy sgélyt kérve, Jákóba kapaszkodott.

— Nos, emberek, hát fogjunk az esketéshez — csendült meg Löw Jakab szava parancsolóan.

A nászszertartás kezdetét vette; az esketést a szomszédos szobában tartották, hol az eskető sátor volt felállítva.

Az ezt követő lakoma csendes és egyhangu volt. Sem Löw Jakab, sem Eszter; de még az ifju házaspár sem nyult az ételhez. Ellenben a meghitt tiz szegény vendég és a jámbor asszonyok az ételekkel nagyon is el voltak foglalva.

Miután a lakomának végére jártak, s az asztali imát is elmondták, Löw Jakab hirtelen felállt s ezzel megadta a jelt a távozásra.

Erre Jákó fiatal nejével karöltve állt eléje.

— Apa — kiáltá Jákó és komolynak tetszett a mit szólt — könyörüljön rajtunk . . . Hisz én helyre akarok ütni mindent.

— Helyre ütni? — vágott vissza Löw Jakab rettentő gúnnyal, anélkül, hogy vejét csak egy tekintetre is érdekesítette volna. — A te fiad csak nem fog kadist mondani az én lelkem üdvéért?

Aztán megkapta Eszter karját.

— Jöjj, Eszter lelkem, — szólt és megtört hangja nyilvánvalóvá tette, hogy eddigi magatartása erőszakolt volt. Jöjj, térjünk vissza csendes kis lakunkba. Mire számíthatunk mi még? Öt gyermekünket eltemettük, a hatodik most megy utánuk. Jusson eszedbe

már most, hogy mi ketten megsiratatlanul halunk meg és halottas ágyunknál nem lesz senki, legfőleg valami jámbor öreg asszony; avagy a szent egyület egy kiküldöttje. De soh'se törődj vele! Pénzünkől majd teszünk alapítványt, s így majd csak akad valami árva gyermek, a ki halálunk évfordulóján elmond értünk egy kadist. — És most már menjünk, Eszter!

Nem tudta megakadályozni, hogy Eszter kizsáksa karját ez övéből.

— Blümele! — kiáltá az anya.

Anya és leány egymásra borult: úgy tetszett, hogy egyik sem tud a másiktól megválni. Végre Eszter kibontakozott leánya öleléséből.

Egy óra múlva Blümele férjével kocsin, mely kelenygyjét szállította, a Prágába vezető országuton hajtatott. Az óriás hegyekről metsző szél fútt, körülöttük hólepte volt a vidék. Az utat szegélyező fák reszkettek fehér ruhájukban, melyet a tél, mint valami könnyö-rületes rabló, zöld levélruhájuk helyett szórt reájuk. A mint a kő utmutató közelébe értek, hol az utak kereszteződnek, melyek közül az egyik Csehország északi részébe Szászország felé vezet, a másik pedig Prágába: az utmutató közelében Blümele egy alakot látott, mely az est kettős homályában a fehér hóhättérből sajátságosan vált ki. Ugy tűnt fel, mintha ez alak Blümele felé intett volna és hosszú végtelen karokat terjesztene feléje. . . .

De a kocsi gyorsan vágatott el mellette, mert az út épen itt hirtelen lankásodik.

Blümele férje csittitgatása daczára is, soká, soká sirt keservesen.

(Folyt. köv.)

Szerkesztői pósta.

Ugyan annak a katolikus papnak, kinek a lapok 4. számában hosszabb válasszal szolgáltunk, egyik újabb hozzánk intézet kérdésére a következőkben felelünk: A vádat, hogy a talmudban előforduló Akum kitétel (ע"ב"ר"ם) nem „Avdé kochobim umázolász“ (csillagok és planeták imádói) hanem „Avdé Christus Umirjam“ szók kezdő betűit képezi, nem Rohling találta fel, a mint hogy ez az u"r kiről kitűnt, hogy a talmudban olvasni sem tud egyáltalán ujat nem produkált. Ezt a vádat a hirhedt talmudhamisítók, Pfefferkon és Eisenmenger költötték, kiket Rohling felírissített és sok tekintetben elferdített. Hogy Akum alatt a talmud Máriát és fiát Jézust, nem érthette, a következőkből világlik ki.

Az Akum kitétel először is számtalanszor fordul elő már a Misnáhban, melynek szerkesztése kétszáz évvel Jézus fellépése előtt vette kezdetét. Hogy Simon Hacxadik pld. ki mint főpap Nagy Sándor fogadására vonult ki Jeruzsálem kapui elé, Máriára és Jézusra nem czélozhatott, ezt iskolátlátott ember előtt bizonyítani föfősleges. De ettől eltekintve sincsen értelme annak, hogy a talmud „Christus és Mirjam imádói“-nak mondja azokat, kik sem az elébbit sem az utóbbit nem imádták. A

talmud ismert egy zsidó pártot, mely Jézus reformtanait elfogadta, a mely pártból később, de sokkal később a kereszténység fejlődött ki, de hogy ez a párt Jézust vagy anyját imádtá volna, ezt a történelmet csak némileg ismerő nem állíthatja. Századokon át tartott, míg a kereszténység a zsidóságtól különvált fogalom lett. Hisz még a szevillai conciliumnak szigorú büntetést kellett szabnia a szerzetesekre, a miért Pészáchkor kovásztalan kenyeret ettek és ruháik alatt czicziszt viseltek! De még jobban illusztrálja a vád esztelen, vagy gonosz voltát az a tény, hogy a talmud többek közt felsorolja az Akum főünnepet, (l. Avoda Zara című traktatust 6. lap, első oldal) és ezek közt ott van a Kálendás, (Juno vagy Herá istennőnek szentelt ünnep) a Szaturnalia, (mely Szaturnus vagy Kronosz istennek volt szentelve) és a Kárdisz (Vénusz vagy Afrodite testi bájait ünnepe.) Hát ezek „Christus és Mirjám imádói“-nak ünnepei?

E század kezdetén Fischer Carolus, Ferencz császár cenzora, a prágai Landau Izrael (a hírneves Landau Ezékiel fia) előtt felemlítette ezt az Akum féle vádat azzal a megjegyzéssel, hogy az Eisenmenger-féle magyarázat tagadhatatlan ráillik az Akum szóra. A szellemes Landau erre rámutatott a héber betűkkel irt פישר (Fischer) névre. Tudod, szól, mit lehet neved e 4. betűjével kifejezni. — Ugyan mit? kérdező kíváncsian a másik. — A פישר szó betűi, felelt Landau, kezdő betűit képezik a következő héber mondatnak: פתי יאמין שמועות רעות, (a bolond minden alávaló pletykának hitelt ad).

Dr. K. S. urnak Debreczen. Az „Egyenlőség“-et annyira kitüntető szép levelében csak azon passust nem szerettem, melyben igéri, hogy a felvetett kérdésre nézve Ön is elmondja majd nézetét. Sajnálom hogy ezt igéri; az ígéretnél sokkal szivesebben vettem volna magát nézetét tartalmazó cikkét. Az ily jeles férfiú tolla csak emelheti lapunkat Szives üdvözlét!

Dr. K. K. urnak Ujvidék. Cikkét vettük, köszönjük! legközelebb közöljük.

Tiszt. B. D. J., r. h. urnak, Kolozsvár. A kért lap-szerkeztősége Vörösmarty-utca 13. szám alatt van.

F. M. urnak N. Palánka. Nagyon figyelemre méltó javaslatára egyik legközelebbi számunkban rátérünk. Köszönet és üdvözlét.

H. N. urank Szászváros. Szép sorait alkalmmalag közzétesszük.

G. B. urnak Budapest. Két hét óta törjük fejünket, hogy tulajdonképen mivel szolgálhatunk?

Főt. dr. H. M. urnak Kaposvár. Szívesen felelénk meg annak a kérésének is, de épen ez a szám az okvetlen szükséges példányig elfogott.

E. L. urnak Sepsi-Szent-György. Törvénytelen gyermekek utólagos törvényesítése csak akkor történhetik meg, ha eléb a törvénytelen házasság, melyből a gyermekek származnak, törvényes házassággá vált. Az Ön által említett esetben is tehát mindenképp előtt szükséges, hogy N. N. úr. házassága a törvény által elismertessék, mi azonban csak akkor történhetik, ha N. N. ur feleségét egész rendesen még egyszer nőül veszi. A mi a hitközséget illeti, annál a törvényesítés annál kevésbé találhat akadályokra, mert hisz a zsidó törvények szerint N. N. ur házassága törvénytelennek nem is mondható. Az, hogy egy órech titokban és a hitközség engedélye nélkül végezte az esketést, minden esetre törvénytelen tette a házasságot, de csak is az ország törvényei és nem zsidó felekezeti szabványok szerint. Ha az új házasság a törvényes formák pontos betartásával megtörtént, küldje el N. N. ur az erre vonatkozó okmányokat a megye alispánjához,

kihez egyszersmind az iránt is folyamodjék, miszerint engedessék meg neki, hogy az anyakönyvbe, törvénytelennek beirt 4 gyermeke utólagosan törvényeseknek irassanak át, a mit a nevezett hatóság kérvényezőnek minden babozás nélkül meg is enged. Önnek, mint anyakönyvvezetőnek természetesen csak akkor szabad e változtatásokhoz hozzálátni, ha erre nézve a hatóság által egyenesen fel lesz szólva. — A mi a másik kérdését illeti: „Szabad-e a mohelnek mind a két szülő kívánatára körülmélni egy gyermeket, kinek anyja keresztény nő?“ határozott nemmel kell felelnünk. A mohel ilyen cselekedet által kettős szigorú büntetésnek tenné ki magát. Keresztény nő gyermeke a magyar törvények szerint soh'sem lehet zsidóvá, a keresztény vallás ellen vét tehát, ki az ilyen gyermeket a zsidóvallásba vesz fel. Másodsor a mohelnek még zsidó gyermekén is csak az anyakönyvvezetőtől nyert utasítás után végezheti a műtétet; már pedig a kért gyermekre nézve az anyakönyvvezetőtől a műtetre engedélyt nem nyerhetett. Ha igen, büntetésnek néz elébe az anyakönyvvezető is.

I. P. urnak P. H. Hová gondol? A tórára irt első kommentárok régiebbek a szokásos időszámításnál magánál is; mert ezeket még a tánaiták irták meg. Mózes 2. könyvére rabbi Ismaél ben Elisa irt magyarázatot „Mechilta“ cím alatt, a 3. könyvre rabbi Jehuda-ben Ilai „Szifro“ cím alatt, a 4. és 5. könyvre rabbi Simon ben Jochai „Szifri“ cím alatt. Egész okoskodása ezeknél fogva füstbe ment.

B. S. urnak Helyben. Vervvel irt cikke mélyen megindított és épen azon voltam, hogy szegény gavallérajainkon, kiket a keresztény urak báljaikra meg nem invitálnak, kétségbeessem, midőn eszembe jutott, hogy hiszen ezek a urfiak nagynn jól mulathatnak az ugynevezett zsidó bálakon is. Hallom, hogy a fővárosi szegénygyermekkert bálja, az izr. nőegylet bálja és más hasonló mulatságok kitűnően sikerültek, s hogy a kik ott voltak mindenképp jól mulattak. Ha ezen uraknak derogál ezekre a mulatságokra elmenni (mert nekik a pofon is édes, ha csak arisztokrata kéz adja) akkor ne panaszkodjanak azon, hogy másoknak megint derogál ő velük mulatni.

Pályázat.

Az egri izr. hitközség hitszónoki és anyakönyvvezetői állomásra pályázatot hirdet.

Évi fizetés 1200 frt, szabad lakás és a törvényes anyakönyvi díjak.

Ezen állomásra, a mely f. évi április 1-én töltendő be, csak is oly magyar állampolgárok pályázhatnak, kik a budapesti szemináriumban nyertek rabbi-képzettséget.

Próbaszónoklatra csak a meghívottak jelenhetnek meg és az utiköltségek csak is a megválasztottnak térítettnek vissza.

Kellően felszerelt pályázati kérvények f. é. február végeig alólírt előjárásához küldendők be.

Eger, 1888. január 11-éni

Kohn Jakab s. k.,

hitközségi elnök,

Hirdetmény.

A **pesti** izr. hitközség által kezelt baromfivágóhely (dob u. 23. sz.) 1888. évi május hó 1-től számítandó **három évre** bérbe adandó.

Pályázni kívánók felhivatnak, hogy a **300 frtnyi** bánatpénznek készpénzben, vagy megfelelő értékpapirokban a hitközségi pénztárnál történendő előzetes letéteményezése mellett ajánlataikat alólirt előjárásnál legkésőbb 1888. évi február hó 20-áig nyujtsák be.

A bérlet egyéb feltételei a hitközség irodájában (számviteli osztály) betekintheők.

Budapest, 1888. évi január hó.

A pesti izr. hitközség előjárósága.

Árlejtési hirdetmény.

A pesti izr. hitközség, az általa Budapesten, VI. ker., Arena-ut és Szaboles-uteza sarkán építendő új izr. kórház alább felsorolt építési munkálataira nyilvános árlejtést hirdet:

I. Föld és kőműves munkára, előirányzat szerint	165.114	frt.
II. Beton-munkára	26.772	„
III. Kőaragó-munkára (u. m. homokkő, vörös és karst-márvány, granit-munkára, melyek mindegyikére külön ajánlat is tehető)	40.210	„
IV. Ács-munkára	27.301	„
V. a) Palafedésre	10.119	„
b) Kátránylemez-fedésre	1.681	„
VI. Vastartványok, kötővasak és egyéb vasmunkára	47.687	„
VII. Bádógos-munkára	15.091	„

Vállalkozók felhivatnak, hogy írásba foglalt zárt (kelőleg lepecsételt) ajánlataikat a pesti izr. hitközség titkári hivatalánál (dohány-uteza 8. sz.) legkésőbb 1888. évi február 17-én d. u. 5 óráig benyujtsák, és ezzel egyidejűleg az ajánlati összeg 10%-át készpénzben, budapesti hitelintézeti betétkönyvben, pénztári utalványban vagy óvadékképes értékpapirokban, (melyeknek a napi árfolyam szerint 90%-a számíttatik) bánatpénzképen letegyék. Később beérkezett ajánlatok figyelembe nem vétetnek. — Az ajánlatok egységár alapján teendők, megjegyeztetvén, hogy az ajánlatok akár egyes, akár az összes munkákra szólhatnak. — A tervek, feltételek, költségelőirányzatok és szerződési minták az építést vezető műépítész Freund Vilmos urnál (Budapest, Andrassy-út 21. sz.) betekintheők, illetve átvehetőek. — A beérkezett ajánlatok felett a pesti izr. hitközség kórházépítési végrehajtó bizottsága zárt ülésben fog határozni, fenntartván magának a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok között szabadon választhasson.

Budapest, 1888. január 31-én.

A pesti izr. hitközség előjárósága
(Utánnyomat nem díjaztatik.)

10 évi jótállás **csak frt 1.70.** 10 évi jótállás

RUBIN F.

vésnök

BUDAPEST, váczi-körut 42. szám

ajánlja magát mindennemű üzleti, hivatal és községi bélyegzők elkészítésére, ugymint mindennemű pecsét-nyomók, czimerek chablonok és minden e szakmába vágó munkákra,

csak saját készítmény, egy

ruggyanta-bélyegző

minden előforduló névvel, czéggel és helylyel, mely leg-szebb és legtartósabban elkészül, s hozzávaló doboz, vánkos és festékek csak

frt 1.70 kr.

Megrendeléseknél kérem a felirat és a bélyegzőnek tiszta és pontos leírását.

Vidéki rendelések lelkiismeretesen és leggyorsabban elkészítettnek, csak

RUBIN F. vésnök

által

Budapest, váczi-körut 42. sz. alatt.

Mindenféle nyomtatványok legolcsóbban elkészítettnek:

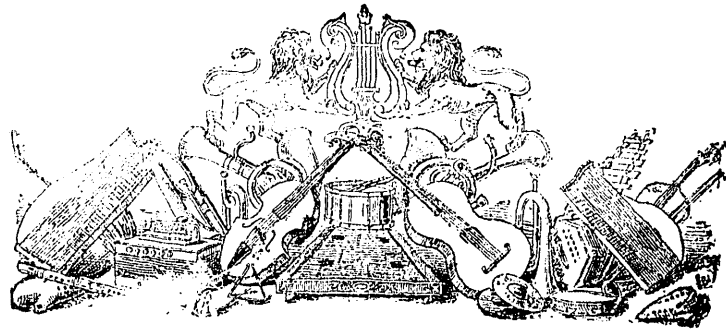
100 drb finom fehér névjegy nyomással csak	— 35
1000 » boríték czégnomással csak	2.20
100 » menyegző-kártya borítékkal	2.10
100 » eljegyzési kártya borítékkal	1.20

és minden előforduló nyomtatványok olcsón és pontosan elkészülnek.

Sternberg Armin

a hangszergyára Budapesten, VII. Kerepesi-ut 36.

(szemben a Rókus-kórházzal)

Legújabb Harmonika-Fuvola 12 billentyűvel, kellemes hangokkal; bárkinek igen kellemes mulató-eszköz. Ara: 2 frt. Mindennemű hangszeres nagy raktára. 200 kép-pel diszitett nagy hangszerkatalogus kívánatra ingyen. Harmonikáról külön árjegyzék. Javitások pontosan teljesítettnek.